

Александар Д. СТЕФАНОВИЋ*
Université Paris-Sorbonne

Прегледни рад
Примљен: 02. 12. 2018.
Прихваћен: 03. 12. 2018.

ИЗУЧАВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА НА УНИВЕРЗИТЕТИМА У ФРАНЦУСКОЈ – ПРИМЕР СОРБОНЕ

У овом раду настојали смо на првом месту да представимо начин изучавања српског језика и српске културе у Француској, али и да укажемо на стање/стања у којима се налазе лекторати за српски језик у Француској. Нажалост, истраживање нам је указало да је то стање незавидно на појединим универзитетима, као и да изучавање српског језика на Универзитету Сорбона, захваљујући могућности да има свеобухватне студије, стоји у друкчијој позицији у односу на универзитете на којима је за учење српског језика доступан само један предавач.

Кључне речи: српски језик, лекторати, уџбеници, књижевност, преводи, институције.

Како и у другим земљама Европе и у Француској за време епохе романтизма интересовање за српску културу расло је захваљујући изузетно богатом усменом стваралаштву у Србији, што је у науци познат феномен. У вези са тим феноменом Ана Вујовић (2015) износи податке да већ школске године 1831/1832. Клод Форијел (Claude Fauriel) предаје на Сорбони српску усмену књижевност, а познато је да је од 1840. године народну књижевност на Сорбони предавао чувени пољски песник Адам Мицкјевич (Adam Mickiewicz), „који је постављен за професора новоосноване катедре за словенске језике и књижевности, иначе прве у Европи [а којег ће наследити Сипријан Робер (Surgien Robert)]” (о томе опширније в. Тома 1998: 99). Досадашња истраживања су показала да се даљи развој студија српског језика и српске књижевности у Француској везивао за Луја Лежеа (Louis Léger). Наиме, предавања српског језика на Сорбони касне за упознавањем са српском књижевношћу и јављају се тек нешто пре 1870. године са предавањима поменутог Лежеа, који је између осталог држао и курс српске граматике (Тома 1998: 99). У вези

*aleksandar.stefanovic@sorbonne-universite.fr

са тим Михаило Поповић 1960. године наводи: „Године 1869. и 1870, оснивач француске славистике, Луј Леже, који је 1867. био Штросмајеров гост у Хрватској, а српски (пре руског) научио у Паризу, држао је на Сорбони курс из цивилизације Јужних Словена, предавао историју њихових књижевности, историју Чешке, а поред овога и руског, чију је граматику предавао у току два семестра, држао је и течај српске граматике.” (Поповић 1960: 45).

Проучавање српског, односно српскохрватског језика, као и у другим земљама, расло је након Другог светског рата, што због концепта студија славистике, по којем је било обавезно да студенти уче најмање два словенска језика, што због Југославије, која је постала веома привлачна земља, те је са интересовањем за државу расло и интересовање за језик. Прогресија српскохрватских студија, готово парадоксално, свој врхунац је досегла током грађанског рата у бившој Југославији, када је забележен рекордан број бруцоша. Првих година након рата, популарност учења српскохрватског језика на Сорбони није опала. Тако Пол-Луј Тома (Paul-Louis Thomas) 1998. године у часопису *Свет речи* наводи нпр. да: „Укупан број уписаних студената на све четири године превазилази сто, не рачунајући студенте који бирају српскохрватски језик као други језик или као изборни предмет” (в. Тома 1998: 100). Међутим, каснијих година заинтересованост нагло и обимно опада. Осиромашење земаља бивше Југославије, као и промене политичких интересовања, доводе до опадања интересовања студената за српски/хрватски/српскохрватски. Истовремено, након година рата, а са новим политичким струјањима јављају се специфични проблеми са лекторима/лекторатима, који су раније били српскохрватски лекторати. Као и у другим државама, и у Француској је дошло до тога да су лекторати за српскохрватски преобраћени у лекторат за српски и/или у лекторат за хрватски, што је зависило најпре, за време ратних година, од самога лектора који се затекао на датом месту, али и од опште политике која није у том тренутку била наклоњена Србији. Међутим, каснијих година са замирањем емоција и са сменом политичких интересовања, Србија је за лекторате добила подједнаке шансе, бар када је реч о Француској, као и Хрватска. Нажалост, то не само да није повећало број лектората за српски језик у Француској, него су они наставили да се гасе, чему је узрок одсуство језичке политике и бриге о језику која би требало да постоји од стране Републике Србије и институција у њој. Да је то тако, видимо на примеру лектората у Лилу који се недавно угасио а да претходно није било, колико нам је познато, никаквог упозорења да ће се то десити. Узроци за гашење лектората су комплексни. Наиме, лекторати, колико смо до сада успели да утврдимо гасе се из два разлога. Први разлог је изузетно компликовано ангажовање лектора из Србије, о чему ће бити речи у даљем тексту, а други разлог је веома мали број заинтересованих студената да, на местима где је српски изборни предмет, одаберу управо овај језик.

Наиме, због одсуства интересовања државе само запошљавање лектора из Србије веома је сложено у смислу папиролошке процедуре због чега универзитети, односно управници катедара нису увек спремни да се упусте у ту папиролошку процедуру. На овом месту, нарочито бисмо скренули

пажњу на министарства у Србији, која нажалост, нису увек благонаклона према сарадњи са универзитетима, односно која не показују вољу да лектора пошаљу на адекватан финансијски, и сваки други начин, на тражено место. Други проблем, који је опет, нажалост, у домену министарстава у Србији представља ситуација у којој онај ко се одлучи да дође на лекторат долази на, рекли бисмо, сопствену одговорност. Та одговорност огледа се у чињеници да онај који долази на лекторат мора бити спреман да финансијски сноси све трошкове свога доласка, као и да прихвати ризик у коме током самога боравка у Француској на лекторском месту може бити финансијски у веома деликатној ситуацији, јер плату добија само од Француске, која је формирана на основу чињенице да лектори добијају плату и од држава које представљају на универзитетима. Како је лектор за српски језик у ситуацији да добија плату само од француске државе, за разлику од других својих колега, па чак и од колега из Хрватске и других словенских земаља, лектор за српски језик налази се у веома незавидном положају.

У Француској поред лектората на Сорбони и у Стразбуру, постоји још само један лекторат на Институту за оријенталне језике (Institut national des langues et civilisations orientales – INALCO). Међутим, изгледа да се и на тим местима лекторати налазе у једној деликатној ситуацији и чини се да могу нестати онога момента када појединци престану да се брину о њима, што ће рећи онога тренутка када шефови катедара не буду у прилици да унајме бившег студента или кандидата који је спреман да дође самостално. Нажалост, такво стање потврђује поменута ситуација у Лилу, а поред тог изгубљен је и лекторат у Нансију (о томе детаљније в. Тома 2016: 91–92), док је лекторат у Марсеју припао Хрватској. На овом месту, нагласили бисмо да изузев Стразбура, где је за учење српског језика, књижевности и цивилизације доступан само лектор, и изузев Бордоа и Поатјеа где за исте предмете постоји ванредни професор, на остала два места, а оба су у Паризу, за изучавање српског језика, књижевности и културе доступни су професор/професори и лектори.

Када је реч о студијама српског језика и књижевности у Француској, Сорбона је универзитет који издаје неколике дипломе БСХЦ (скраћеница за босански, српски, хрватски и црногорски) језика. Те дипломе су: лисанс (licence), ДУ (DU-diplôme universitaire, диплома коју даје универзитет, али која није државна диплома и која је специфична за француски образовни систем), а могуће је уписати и мастер студије: мастер 1, мастер 2, као и докторске студије. Поред Сорбоне дипломе издаје још и Институт за оријенталне језике, а на осталим универзитетима на којима постоји проучавање српског језика и књижевности ти предмети су опциони, или се може добити ДУ диплома, нпр. на Универзитету у Стразбуру. Наша катедра на Сорбони постоји од 1972. године, када је на њој главни професор био Мишел Обен (Michel Aubin), којег је касније заменио Пол-Луј Тома. Захваљујући залагањима Жана Брејара (Jean Breuillard, бившег шефа катедре за славистику) и Пол-Луј Томе данас на Сорбони постоји цео тим професора, лектора и сарадника. Тај тим чини један редовни професор (јер нажалост у Француској постоји огра-

ничен број места за редовне професоре и док се редовни професор који је ту не пензионише није могуће да, без обзира на то што испуњава услове, други предавач постане редовни професор), као и два ванредна професора (*maître de conférence*), четири лектора (за српски, хрватски, босански и црногорски), као и три сарадника у настави. На овом месту нагласио бих да је Сорбона једини универзитет у Француској на коме су до пре две године била два лекторска места за српски језик, али појавом кандидата који је дошао као лектор за црногорски језик, српски језик је по броју лектора изједначен са осталима. Међутим, групе студената нису формиране према ова четири стандарда, него као групе за почетнике и оне који нису почетници, а сами студенти се опредељују за један стандард који ће користити у писаној и усменој варијанти, с тим што морају разумети сва четири стандарда, што ће рећи да сви студенти уче лексичке специфичности сва четири стандарда (в. Тома 2005: 233–234).

Када је реч о концепту студија на Универзитету Сорбона у оквиру катедре за славистику, заправо постоји посебан департман за српскохрватски, односно за БСХЦ језике, што је назив који је, из настојања да привуче све потенцијалне студенте мотивисане различитим везама са бившом Југославијом, као и да поштује називе језика настале у новонасталим државама, увео Пол-Луј Тома. У нашем департману организујемо наставу српскохрватског/БСХЦ језика као првог језика, што значи да наши студенти овај језик имају као А језик, док на осталим универзитетима у Француској, изузев поменутог Института за оријенталне језике, српски или хрватски или српскохрватски могу се изучавати једино опционо, односно као Ц језик. Дакле, могућност да српски језик имамо као А језик пружила нам је свеобухватнију организацију самих студија. Пре него што пређемо на приказ концепције студија, желели бисмо да нагласимо да се сама концепција студија последње године са одласком професора Саве Анђелковића променила, јер је предмет који је он држао, а реч је о особеном начину учења српског језика кроз припрему позоришне представе, Атеље – театар на Сорбони, морао бити укинут. Иако се од ове године појавила могућност да се покуша са обновом таквог вида наставе, не постоји и даље могућност да тај предмет буде сасвим сигурно задржан на катедри, јер он сада добија концепт курса ког тренутно може држати само лектор. Нажалост та ситуација не значи трајан опстанак предмета о коме је реч. На овом месту кратко бисмо се осврнули управо на предмет Атеље – театар на Сорбони, јер је реч о једном атипичном предмету. Наиме, замишљен првенствено као радионица на којој се увежбавају језичке вештине – усмено изражавање, овај предмет надрастао је своју првобитну намену. Најпре, захваљујући различитим задацима, које је Сава Анђелковић пажљиво осмишљавао, студенти су имали прилику да, с једне стране, прошире своја знања о књижевности и позоришту а, с друге стране, да развијају своје уметничке таленте за глуму и/или књижевност (о томе опширније в. Анђелковић 1996). Поред тога, управо кроз припремање позоришне представе, код студената се истовремено развијала и својеврсна колегијалност, а сама чињеница да је некадашњи српскохрватски језик прешао у своја четири стандарда, постала је нешто што се међу овим студентима није могло приметити.

Дакле, када је реч о концепту студија на одсеку за БСХЦ језик, постоје три циклуса: основне студије, мастер 1 и 2 и докторске студије. У оквиру тих циклуса студенти могу слушати различите предмете. На првој години: Лингвистика и граматика, Граматичке вежбе, Лабораторијске фонетске вежбе, Граматички превод за почетни ниво, Граматички превод за напредни ниво, Француска граматика, Превод са БСХЦ на француски језик, Писмено и усмено изражавање за напредни и почетни ниво, Вежбе ћирилице, Вежбе изговора, Историја 19. века и Географија. На другој години студенти могу похађати предмете: Лингвистика и граматика, Граматичке вежбе, Превод штампе, Граматички превод, Писмено и усмено изражавање, Атеље театар, Историја уметности, Историја 20. века и Књижевност 20. века. Трећа година: Лингвистика и граматика, Граматичке вежбе, Превод на БСХЦ, Књижевни превод на француски, Специјалистичке терминологије, Писмено и усмено изражавање, Цивилизација, Књижевност 19. века и Атеље-професионални пројекат. Четврта година, односно прва година мастер студија: Историја и теорија превођења, Књижевни превод на француски, Превод језика медија (штампа и ТВ), Језик и терминологија правосуђа, Утврђивање језика правосуђа, Писмено и усмено изражавање, Европа и Отоманско царство, Савремена цивилизација Јужних Словена и Ренесансна књижевност у 18. веку. На мастеру 2 студентима је пружена, у зависности од мастер рада, могућност да слушају предмете: Језик и терминологија правосуђа, Европа и Отоманско царство, Историја и теорија превођења, Историја средњег века (обавезни предмети); Цивилизација Јужних Словена, Ренесансна књижевност у 18. веку, Књижевни превод на француски, Утврђивање језика правосуђа, Писмено и усмено изражавање (изборни предмети).

Као што видимо из претходно наведеног прегледа курсева на студијама српског језика на Сорбони, студентима се пружа могућност за образовањем које је културолошки обухватно, али које је истовремено и практично. Поред могућности да се на један озбиљнији начин упознају са књижевношћу и цивилизацијом, студије обogaћене великим бројем језичких вежби оспособљавају наше студенте за олакшану употребу језика који студирају. Такође, имајући у виду практичну примену њиховог знања, на студијама постоји, с једне стране, француска граматика, а с друге стране, различити теоријски и практични предмети из области превођења. Конципирајући студије српског језика тако да акценат буде стављен на оспособљавање студената за тумаче, односно судске преводиоце, студентима се пружа конкретна перспектива која им се отвара по завршетку студија.

Као и за сваку врсту студија, можемо казати да је мотивација кључни фактор код студената. Међутим, када је реч о студијама српског језика, мотивација, која је веома често у домену приватног, кључни је фактор од којег, заправо зависи наша катедра. Наиме, студенти, који уписују студије српског језика на Сорбони углавном су везани породичним везама или пореклом за бившу Југославију. Таква мотивација аутоматски повлачи специфичан профил студената, а реч је о студентима, који када уписују прву годину углавном нису стварни почетници, јер су тај језик учили у кући или су га слушали у

свом окружењу, због чега долазе са извесним предзнањем. Међутим, ту је и главна замка, односно потешкоћа за предаваче, јер, с једне стране, у веома малом броју случајева бруцоши познају стандардни језик, а с друге стране, они често не знају да пишу, нити, на пример, разумеју дневну штампу или књижевна дела писана на српском језику. Један, веома мали проценат студената, чије порекло не води из република бивше Југославије, уписује српски језик јер је заиста заинтересован за ту културу, а та заинтересованост се јавља углавном у непосредном контакту са земљама бивше Југославије; на пример, студенти проведу одмор у Србији или лето на Јадрану и слично. Најслабије мотивисани студенти, који и нису на Сорбони тако чести, јесу они који настоје да студирањем продуже боравак у Француској.

Како се може закључити, мотивација студената није везана за перспективе, које они евентуално имају након завршених студија. А готово једина перспектива непосредно везана за саме студије, заправо је преводилачки рад, и то судско превођење, због чега у концепту наших студија на Сорбони и стоји акценат на оспособљавању студената за преводиоце са српског на француски, као и са француског на српски. Нажалост, оваква ситуација, као и ситуација у високошколском систему у коме је врло мало места, довела је до веома ниске, готово никакве мотивисаности за докторске студије. Наиме, реч је о томе да у Француској постоји само пет места за српскохрватски језик, и то два за редовне професоре и три места за ванредне професоре (*maître de conférence*). Како систем високог образовања не познаје места асистената и како је до места професора могуће доћи једино ако се место ослободи у смислу да редовни професор оде у пензију, што повлачи ризик да се само место, било ванредног било редовног професора, чека и по 15 или чак 20 година, а нажалост, повлачи и ризик да особа која би се евентуално и одлучила за наставак школовања и за научничку каријеру, никад не постане редовни (или чак ванредни) професор једино из формалних разлога – непостојања слободног места.

Када је реч о учењу српског језика на Сорбони, али и на другим универзитетима, јављају се значајни проблеми и потешкоће везане за уџбенике. Наиме, осим граматике коју су урадили Пол-Луј Тома и Владимир Осипов – *Grammaire du BCMS*, и осим приручника Живојина Живојновића – *Cours pratique de serbo-croate* (обе књиге је објавио Институт за славистику – Institut d'Études Slaves, 2012. и 1973. године), професорима и лекторима за српски језик у Француској не стоје други (савремени) уџбеници на располагању за учење српског језика као страног, а да се у њима јављају објашњења на француском језику и прилагођена франкофонима. Таква ситуација отежава рад и на нашем универзитету где постоји цео тим професора и предавача, од којих су неки и сами франкофони, а представља праву потешкоћу на универзитетима на којима као предавач српског језика постоји само лектор. Сматрамо да би у будућности било важно направити уџбенике који би и професорима и лекторима значајно олакшали посао, а у којима би се јавила адекватна објашњења и из морфологије и из синтаксе, урађена на француском језику и прилагођена различитим нивоима студената. Овакви уџбеници самим сту-

дентима би олакшали учење језика и спремање испита, јер не би морали да се ослањају на сопствене белешке, које понекад нису најтачније ухваћене, а оставили би им и могућност за више самосталног рада, као и за припрему за предавања.

На овом месту, говорећи о приручницима за српски језик, истакли бисмо значај постојања приручника које издаје Међународни славистички центар на Филолошком факултету у Београду. У *Лекторским вежбањима*, која су прилагођена најразличитијим нивоима знања налазе се поједине вежбе изузетног значаја за рад лектора са студентима. Те вежбе су се показале као ефикасне, али и сами приручници, као значајан путоказ у раду лектора, како су нам то посведочили и сами лектори. Поред *Лекторских вежбања* значајан помоћни материјал представљају и књиге *Предавања*, које су захваљујући својој широкој тематици, корисне на различитим предметима везаним за учење српског језика и упознавање са српском књижевношћу и културом. Због тога и *Лекторска вежбања* и књиге *Предавања* сматрамо драгоценим и незаобилазним приручницима у раду са студентима, односно у настави српског језика као страног.

Уз приручнике који би олакшали пут савлађивања граматике јавља се потреба и за књижевним делима која су преведена на француски језик. Иако су, како је то у свом раду показао Пол-Луј Тома (2016: 89–91), преводи књижевних дела са српског на француски језик, односно са БСХЦ језика на француски чешћи последње две деценије него што је то био случај у ранијим периодима, сматрамо да преводилачке пројекте треба додатно подстицати. Потреба за новим преводима и потреба подстицања преводилаца да се упусте у тако захтеван посао, као што је књижевни превод, настаје из неколико различитих узрока. Најпре, нови преводи, који су увек доступнији него они старији олакшали би рад оним студентима, који нису студенти српског језика или чак ни славистике, али који су у оквиру изборних предмета одабрали изучавање српске књижевности и цивилизације. Друга мотивација настаје из тога што би се у оквиру студија српског језика пружила нова могућност студентима србистике или БСХЦ језика, а она се садржи у томе да и сами студенти једног дана постану преводиоци књижевних дела. Међутим, као најважнију мотивацију за рад на новим преводима видимо у томе што би се посредством преведених дела промовисала српска култура, па самим тим и студије српског језика. То је нарочито важно ако се има у виду да српски језик, за разлику од руског или пољског језика, будући студенти немају прилику да уче у школама, већ једино на појединим факултетима (српски језик се у неким градовима може учити у оквиру српских допунских школа, али оне су ван француског образовног система). У циљу промовисања српске културе, сматрамо да би дакле било важно радити на новим преводима српске књижевности, како оне из ранијих периода тако и савремене. Преводи књижевних дела, кључ су за приближавање франкофоних студената студијама српског језика. Међутим, када је реч о преводима књижевних дела, која нису дела двадесетог века и која спадају у такозване класике, што значи да подразумевају једну посебну врсту рецепијената, јавља се нови проблем. Наиме, како

смо и сами имали, нажалост, прилику да искусимо са преводом Стеријиног *Кир-Јање* на француски језик, у Србији не постоје издавачи заинтересовани за објављивање српских писаца на француском језику. Када је реч о Француској, издавачи, такође немају мотивацију да објављују такозване класике, односно, немају мотивацију да објављују дела чија рецепција није веома широка. Иако од такве ситуације постоје изузеци (*Горски вијенац* је објављен 2010, као и *Смрт Смаил-аге Ченгића* 2011. у едицији Non Lieu), чини нам се да је она ипак чешћи случај, што може утицати и на саме преводиоце. Стога, због овакве ситуације са издавачким кућама, а из потребе да се промовише српска култура како би се у будућности не само спречило гашење лектората, него чак и подстакло њихово поновно отварање, сматрамо да би поједине институције у Србији, а у настојању да се омогући адекватно упознавање са српском књижевношћу, али и српском културом, требало да преузму финансијску и сваку другу одговорност за објављивање појединих превода дела из старијих епоха, чија је естетска вредност потврђена. Да такви преводи заиста могу имати позитиван ефекат на студенте, показала је употреба антологије усмене књижевности (Vuk Stefanović Karadžić, *Le patrimoine oral serbe*, Fondation Vuk Stefanović, Ћигоја штампа, Београд, 2018), која је урађена и на француском језику, а која омогућава студентима да се са српском усменом књижевношћу добро упознају, али и са Вуковим радом, што је такође веома значајно. Таква антологија, на пример, веома је значајна за будуће бруцоше, који ће бити у прилици да се на француском језику, на свеобухватнији начин упознају са усменим стваралаштвом, чији је значај сувишно истицати, као и са радом Вука Стефановића Караџића, приближно на начин који имају и њихове колеге које студирају у Србији. Односно, посредством антологије *Le patrimoine oral serbe* студентима ће већ на почетку студирања српског језика, књижевности и културе бити олакшан рад јер се на једном месту налазе како одабрана дела усмене књижевности и одабрана дела Вуковог рада тако и стручни научни текстови који им омогућавају боље разумевање овако важног дела српске књижевности и културе.

Поред превода књижевних дела у целини, како оних из претходних векова, тако и савремене књижевности, за које сматрамо да би били вишеструко корисни, јер би се на тај начин повећала могућност и за компаративна истраживања српске и француске књижевности, предавачима српског језика у Француској од велике помоћи била би и двојезична читанка, за коју сматрамо да би је требало урадити у будућности.

На овом месту, говорећи о настојању да се међу франкофонима прошири рецепција српске књижевности, неопходно је подсетити на рад и на огромно залагање нашег колеге Миливоја Сребра, који посредством свог сајта *serbica.fr* настоји да заинтересованима пружи одређен број књижевних дела која су преведена на француски језик. Међу писцима чија се дела у целисти или у виду одломака налазе преведена и доступна широкој публици, јављају се Зборник средњовековне књижевности уз пропратне теоријско-историјске текстове, дела Јована Стерије Поповића, Петра Петровића Његоша, Зборник књижевности српског романтизма уз пропратне теоријско-историјске

текстове, Зборник књижевности српског реализма уз пропратне теоријско-историјске текстове, дела Јована Дучића, Симе Пандуровића, Петра Кочића, Иве Андрића, Милоша Црњанског, Светлане Велмар-Јанковић, Давида Албахарија, Душана Ковачевића и других. Сајт о коме је реч представља у овом тренутку значајну помоћ предавачима српског језика у Француској, а нарочито оним предавачима у чијој је надлежности и српска књижевност на преведеном тексту. Међутим, сматрамо неопходним да се, и поред постојања сајта, који уређује Миливој Сребро, у будућности ради на превођењу оних књижевних дела која су неопходна за упознавање студената са историјом и развојем српске књижевности, али и на преводу савремене литературе, која је студентима, али и широј публици најатрактивнија.

Овим текстом настојали смо да дамо увид у стање у коме се налазе студије српског језика и српске књижевности у Француској. То стање није у овом тренутку на свим местима на завидном нивоу, нарочито када се узме у обзир да је са сваком годином студената све мање, а могућности за ангажовање лектора све оскудније. Циљ нам је да на својеврстан начин апелујемо на институције у Србији да она техничка питања која сматрамо да су решива, преузму на себе и на тај начин допринесу опстанку студирања српског језика и српске књижевности у Француској. Стање које је у овоме тренутку на универзитетима у Француској показује да изучавање српског језика у сваком тренутку може нестати, јер су околности за организовање наставе веома незавидне. Те околности се у доброј мери могу променити адекватним и стварним, а не фиктивним, залагањем Министарства у Србији.

ЛИТЕРАТУРА

- Анђелковић 1996:** С. Анђелковић, „Покондирена тиква” у извођењу студената славистике универзитета Paris-IV Sorbonne 18. маја 1995, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 25/1, 473–481.
- Вујовић 2015:** А. Вујовић, *Присуство српске културе и језика у Француској (од средњег века до краја XIX века)*, предавање одржано на Сорбони 3. марта 2015, необјављено.
- Павловић 1960:** М. Павловић, Настава српскохрватског језика у Француској, *Наш језик*, X, 1–2, 44–54.
- Тома 1998:** P.-L. Thomas, О изучавању српског језика у Француској, *Свет речи*, бр. 6–7–8, Београд, 99–101.
- Тома 2005:** P.-L. Thomas, Српски, хрватски, босански, црногорски, српскохрватски на Сорбони, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 34/1, 229–238.
- Тома 2016:** P.-L. Thomas, L'introduction du BCMS (bosniaque-croate-monténégrin-serbe) en France et ses développements, *La France et L'Europe médiane*, Institut d'Études Slaves, Paris, 79–95.

Aleksandar D. Stefanović

ENSEIGNEMENT DE LA LANGUE SERBE DANS LES UNIVERSITÉS EN FRANCE :
L'EXEMPLE DE SORBONNE-UNIVERSITÉ

Résumé

Dans ce travail, nous avons en premier lieu tenté de présenter l'enseignement de la langue et de la culture serbe en France tout en exposant la/les situation(s) particulière(s) dans laquelle/lesquelles se trouvent les lectorats de serbe en France. L'analyse nous a ensuite permis de constater, d'une part, que dans certaines universités ladite situation n'est guère satisfaisante et, d'autre part, que l'enseignement du serbe à Sorbonne université, grâce à son offre complète de formation, se positionne plus favorablement au regard des universités où l'apprentissage de la langue serbe est l'affaire d'un seul enseignant.

Mots clés : langue serbe, lectorats, manuels, littérature, traductions, institutions.